

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS PILIETYBĖS ĮSTATYMO NR. XI-1196 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-430(2)“ PROJEKTO
(TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP-21-1091(3); TAIS NR. 21-27977(5))

2021-09-16 Nr. NV-2222

Vilnius

1. Projekto rengėja. Vidaus reikalų ministerija.

2. Projekto tikslas. Pateikti Vyriausybės išvadą dėl Seimo narės Dalios Asanavičiūtės teikiamo Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo Nr. XI-1196 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-430(2) (toliau – Įstatymo projektas).

3. Dabartinė situacija. Lietuvos Respublikos Seimo valdyba 2021 m. liepos 1 d. sprendimu Nr. SV-S-140 paprašė Vyriausybės pateikti išvadą dėl Įstatymo projekto.

Vyriausybės išvada Seimui turėjo būti pateikta **2021 m. rugpjūčio 2 d.**

Įstatymo projektu siūloma Pilietybės įstatymo 2 straipsnį papildyti nauja „asmens, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusio Lietuvos Respublikos pilietybę“ sąvoka ir ją apibrėžti kaip reiškiančią asmenį, Lietuvos Respublikos pilietybę turėjusį „bet kuriuo metu iki 1940 m. birželio 15 d.“. Taip pat siūloma nustatyti išimtį, pagal kurią ši sąvoka neapimtų „asmenų, kurie Lietuvos Respublikos pilietybės neteko atlikus Lietuvos Respublikos įstatymais numatytas privalomas procedūras ir šių asmenų atžvilgiu priimti Lietuvos Respublikos įstatymų numatyti sprendimai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo“.

4. Projekto esmė. Siūloma nepritarti įstatymo projektui dėl šių priežasčių:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje pažymi, kad lingvistinis ir sisteminis Pilietybės įstatymo normų aiškinimas suponuoja išvadą, jog pretenduoti į Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimą, kartu pasiliekan ir turimą kitos valstybės pilietybę, gali tik tie asmenys, kurie 1940 m. birželio 15 d. (t. y. iki buvusios Sovietų Sąjungos įvykdytos okupacijos) turėjo Lietuvos Respublikos pilietybę, ir tokių asmenų palikuonys. Išimties dėl dvigubą pilietybę įtvirtinančių Pilietybės įstatymo nuostatų taikymui svarbu, kad asmuo, kurio išvykimą iš Lietuvos teritorijos lėmė besiformuojančios ar jau esančios nepalankios politinės priežastys, išvykimo momentu ne tik būtų Lietuvos Respublikos pilietis, bet ir Lietuvos Respublikos pilietybės nebūtų netekęs dėl savo valingų veiksmų iki 1940 m. birželio 15 d. (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. spalio 31 d. nutarties administracinėje byloje Nr. eA-4691-756/2017 27 ir 32 p.; 2019 m. gruodžio 5 d. sprendimo administracinėje byloje Nr. eA-2915-602/2019 65 p.*).

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pabrėžiama, kad Pilietybės įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų ir jų palikuonių teisė į Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimą siejama su šių asmenų teisiniu statusu, buvusiu pagal teisinį reguliavimą, galiojusį iki 1940 m. birželio 15 d. (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 9 d. sprendimo administracinėje byloje Nr. eA-3534-520/2020 47 p.; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-1-969/2018 23 p.*).

Siūlomu teisiniu reguliavimu nebūtų užtikrinamas Lietuvos Respublikos ir jos pilietybės tęstinumo principas. Pilietybė galėtų būti atkurama asmeniui (jo palikuoniui), kuris pagal 1922 m., 1928 m. ir 1938 m. Lietuvos Konstitucijų nuostatas dėl pilietybės negalėjo būti Lietuvos piliečiu.

Įstatymo projekte siūloma nauja sąvoka nepagrįstai išplėstų asmenų, galinčių kreiptis dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo ir neatsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės ratą, neatitiktų Konstitucinio Teismo (2013 m. vasario 22 d., 2014 m. kovo 18 d. nutarimai, 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimas), Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išaiškinimų bei Pilietybės įstatyme įtvirtinto Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo instituto esmės.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad įstatymo projektu siūlomi pakeitimai, priešingai nei teigiama aiškinamajame rašte, negali būti laikomi tik Pilietybės įstatymo lingvistinės formuluotės patikslinimu.

5. Derinimas. Projektas be pastabų suderintas su Teisingumo ministerija ir Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija.

Užsienio reikalų ministerijos nuomone, Įstatymo projekto nuostatos ir jo aiškinamajame rašte išdėstyti tikslai ir argumentai svarstyti, atsižvelgiant į Aštuonioliktosios Vyriausybės programos nuostatas dėl ryšių su Lietuvos diaspora užsienyje stiprinimo, aktyvesnio diasporos įtraukimo į Lietuvos valstybės, jos gerovės ir saugumo kūrimą. Rengiant išvadą, siūlo ieškoti teisiškai priimtino ir Aštuonioliktosios Vyriausybės programos nuostatas atliepiančio sprendimo.

6. Atitikimas Vyriausybės programai. Projektas Vyriausybės programos nuostatų tiesiogiai neįgyvendina.

7. Dalykinio vertinimo išvada. Projektą siūlome svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime.

Viešojo valdymo grupės patarėja

Asta Klapatauskienė